

نگاهی به روزه از منظر روان‌شناسی اجتماعی

اشتراک در شبکه‌های اجتماعی:

آدرس صفحه: <https://mav>

[1]

ابراهیم اخوی

• هم‌نوایی با محرومان

یکی از آثار اجتماعی روزه، درس مساوات و برابری در میان افراد اجتماع است زیرا با انجام این دستور مذهبی افراد برخورداری هم وضع گرسنگان و محرومان اجتماع را به طور محسوس درمی‌یابند و هم با صرفه‌جویی در غذای روزانه خود می‌توانند به کمک آنها بشتابند. [1] امام صادق (ع) نیز با اشاره به این پیامد نیکوی روزه می‌فرماید: «خداوند روزه را از آن رو واجب کرد که دارا و محتاج در آن برابر گردند.» [2] ارزش این توجه به نیازمندان تا جایی است که پیامبر مهر و رستگاری، ماه مبارک رمضان را چنین توصیف می‌کنند: «رمضان ماه خدا و بهار فقیران است.» [3]

• تغییرات مثبت اجتماعی

روزه‌دارای فرهنگ مخصوص خود را دارد و روزه‌داران در ماه مبارک رمضان، بیشتر با واژه‌های مربوط به این فرهنگ سر و کار پیدا می‌کنند. طبق تحقیقات، در ماه مبارک رمضان، 400 واژه مربوط به فرهنگ روزه بین 3 تا 10 برابر بیشتر از سایر ماه‌ها به کار می‌روند؛ عبارت‌ها و واژه‌هایی چون «بخشید»، «عذر می‌خواهم»، «تلاوت»، «صدقه»، «انفاق»، «خیرات»، «احسان»، «نماز»، «روزه»، «دستگیری»، «فقرا» و... رونق خاصی پیدا می‌کنند.^[4]

• نوع دوستی

بسیاری از کدورت‌ها و ناهنجاری‌های اجتماعی، به خصوص در ارتباط‌های ناسالم با دیگران، ریشه در خودپرستی و خودشیفتگی دارد. با روزه‌داری فرد روزه‌دار از پله خودپرستی خارج می‌شود و پروانه‌وار گرد دیگر دوستان نیز خواهد گشت. توجه به همسایگان، اصلاح کدورت‌ها، بازدید از اقوام و حضور در سفره افطاری دیگران و... زمینه‌های پدید آمدن ارتباط‌های سالم و سودمند را فراهم می‌کند.

• احترام به جامعه روزه‌دار

یکی از آثار سودمند روزه در بخش اجتماعی آن، تمرین احترام به قانون دیگر افراد جامعه است. در جامعه‌ای که روزه به عنوان یک فریضه دینی مورد توجه است، همه افراد خود را موظف به خویش‌نماری و رعایت احترام دیگران می‌دانند و از هرکاری که باعث جریحه‌دار شدن و آزار روزه‌داران شود، پرهیز می‌کنند. در جامعه روزه‌دار، خوردن و آشامیدن و حرکات‌های ضداخلاقی و مغایر با رفتار دینی به شدت محکوم است و انسان‌های فهیم خود را از آن دور نگه می‌دارند.

• تمرین اجرای قوانین مشترک

اگر کار سخت و دشواری برای همگان مقرر شود، تحمل آن برای افراد از حیث روانی دشوار نخواهد بود. فخر رازی در این باره می‌گوید: «چون روزه یک عبادت طاقت فرساست، عمومیت آن برای همگان مایه تقویت توان و مقاومت است.»^[5] به همین دلیل در آیه 183 بقره، از وجوب روزه در تاریخ گذشته سخن به میان آمده است.^[6] همچنین روزه‌داری به صورت همگانی و در مدت معینی از سال، فرصتی را برای تمرین یکی از قوانین مذهبی فراهم کرده تا همگان از برکات دستورهای و راهکارهای دینی آگاهی یابند.

• کاهش جرایم اجتماعی

بر اساس آمار مراجع مربوطه، هر ساله با فرارسیدن ماه مبارک رمضان میزان جرایم اجتماعی به میزان قابل‌توجهی کاهش می‌یابد. ریشه این اصلاح اجتماعی را باید در گرایش افراد جامعه به معنویات و سلطه معنویت بر جامعه جستجو کرد. این راهکار بزرگ معنوی می‌تواند راه‌حل دیگر معضلات اجتماع اسلامی و بشری قرار گیرد؛ به گونه‌ای که با تبیین و گسترش صحیح مسائل دینی و روحانی، می‌توان به ستیز اهریمن پلیدی‌ها و نادرستی‌ها رفت.

• فرصتی برای مهرورزی

تشویق به افطاری دادن در فرهنگ اسلامی و دستگیری از نیازمندان و گستردن سفره‌های اطعام برای همگان که امروزه به صورت فرهنگی فراگیر درآمده، نشانه‌هایی از مهرورزی‌اند. اکرام ایتام به پیروی از مولای یتیمان، امیرمؤمنان نیز گوشه‌ای از آثار اجتماعی روزه‌داری به شمار می‌رود. در ماه رمضان، دل‌ها در اثر همسایگی با نور و کاستن از عوامل مادی، رنگ و بوی بیشتری از محبت به خود می‌گیرد و زمینه گسترش شمیم خوش‌مهری در سراسر جامعه اسلامی پدید می‌آید.

- [1]. تفسیر نمونه، ج 1، ص 455.
- [2]. من لایحضره الفقیه، ج 2، ص 43، ح 1.
- [3]. ثواب الاعمال، ص 84، ح 5.
- [4]. صفای باطن در پرتو رمضان، ص 13.
- [5]. فخر رازی، تفسیر کبیر، ج 5، ص 75.
- [6]. صفای باطن در پرتو رمضان، ص 19.

نشانی منبع: <https://mava.iki.ac.ir/node/890>

https://mava.iki.ac.ir/files/images/articles/ramazan-183-1_0.jpg [2] [1]